

Jean-Michel Aphantie

«Boterearen etengabeko konkista da politika»

“Sorlekua utzirik gazte nintzalarik, Pariserat joan nintzen korajez beterik...”.

SUSTRAI COLINA

Argazkiak: Dani Blanco

14 urterekin eskola utzi eta zerbitzari lanetan zenbiltzan.

1970eko hamarkadaren hastapenak ziren, ez zen lanik falta, eta eskolan distirarik ez zutenak lanean hastea zen ohikoena. Zerbitzari aritu nintzen lehenik, autoak saltzen gero, eta nire inguruko kazetari gehienek bestelako iragana badute ere, bideak ez dit helmugaren gozoa zapuztu. Hamar urtez lan munduan ibili ondoren, pilota bigarren punpan atzema-tea ez dela beti txarra pentsatu, eta berriz ekin nion eskolari. Ez zen bokaziozko motibazioa, arrakalatu ninduen gaizki-izate bat baizik. Bizitzan egun osoan tragoak ateratzea baino zeregin hobeak zeudela iruditzen zitzaidan, eta irudipen horrek bat egin zuen Mitterranden botere hartzearekin. Aldaketa-ren eskuragarritasunaren sinboloa zen, eta bizitza oro alda bazitekeen, nirea ere bai. Orduan ez nintzen bereziki politizatua, ez nuen Mitterranden alde bozkatu ere egin, baina gau hura inarrosaldi intimo bat izan zen, bizitza aldatu zidan shock bat, oraindik hitzez adierazi ezin dudan zinezko kontzien-zia hartze bat.

Horrek bultzatu zintuen, ikasketei berrekinik, alderdi sozialistako afiliatu eta militante bihurtzera?

Orduan ezkerzale sentitzen nintzen, politika neure egiteko grina nuen, politikaz mintzatze-koa, politikaz pentsatzekoa, politika bizitze-koa. Lau urteko militantziak, alta, ekintza poli-tikoak ez ninduela erakartzen irakatsi zidan, ez nuela hautetsi izateko tiririk, eta benetan axola zitzaidana politika esplikatze-ko ahalegin intelektuala zela. Zuzenbide ikasketek kazeta-ritza politikoaren sua piztu zidaten, eta Borde-

leko kazetaritza eskolan onartu ninduten egu-nean utzi nion afiliatu eta militante izateari. Ordu-tik ez dut behar hori sentitu. Egun, ardu-radun politikoekiko kazetaritza distantea lan-tzen dut. Ezkerreko zein eskuineko, ez dut inoren borroka politikorik aitzina eramaten. Horrek ez du esan nahi nire iragan militanteaz damutzen naizenik. Ez naiz ezeren lotsa. Alderantziz, eraikuntza eta formazio pertso-nalaren parte da, politika eta bizitzaren eskola aberatsa, eta nagoen tokira iristeko, ez dut sekula nire iraganik mozturatu.

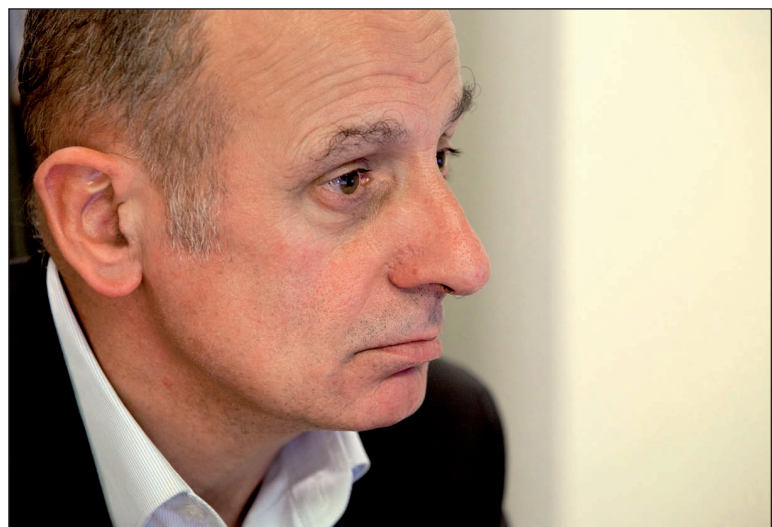
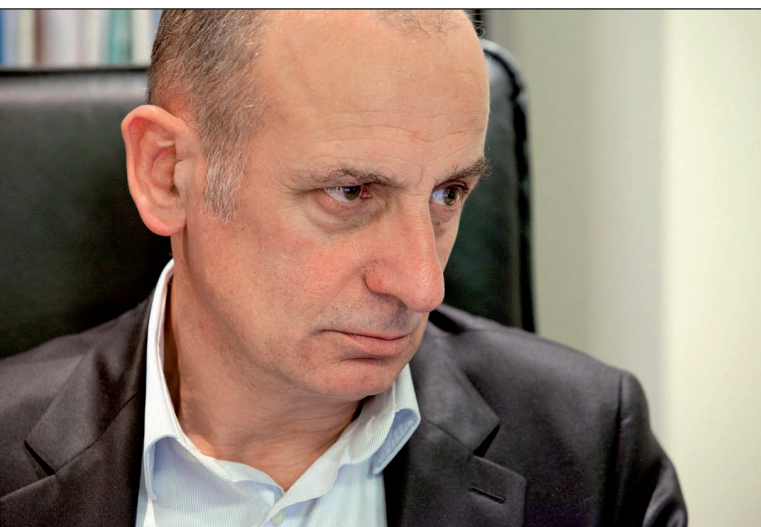
Zertara dator objektibotasuna eta neutraltasu-na nahasteko joera orokorra?

Objektibotasuna ez da existitzen. Inor ez da objektiboa. Kazetaritza subjektibotasunaren maisutasuna da, bakoitzak nondik herren egi-

Nortasun agiria

1958ko irailaren 8an sortu zen Mitikilen (Zuberoa). Zuzenbide publikoan eta kaze-taritzan lizentziatua, prentsa idatzian egin zituen lehen urratsak, irrati-ra salto egin aurretik. Egun, RTL, Frantziako irrati entzu-naren politika-burua eta erredakzioko zuzendariordea da, goizeroko elkarrizketa politikoaren egilea izateaz gain. Horretaz gain, arratsaldero Canal+ kateko *Le Grand Journalen* kronika politikoak egiten ditu. *Liberté, égalité, réalité* liburua idatzi zuen 2006an, eta urteko elkarrizketagile politiko onena izendatzen duen Philippe Caloni saria jaso berri du.

ten duen onartzea, eta subjektibotasun horri hitza baimentzea. Hori hala, gozoak ala gaziak izan, gertaerek agintzen dute beti, eta horiek ahal bezain zehatz eta zorrotz kontatzen jakin behar da. Ez da ahantzi behar kazetaritza, lanbidez gain, ofizioa ere bada. Horregatik diot subjektibotasunaren maitasunak distantziara daramala. Niri ez dit zirrara berezirik eragingo hurrengo hauteskunde presidentzialetako emaitzak. Hiritarrek aukeratuko dute, boto-kutxetako emaitzek, nik ez dut deus deliberatuko. Nik zuri bozkatzeko kazetaria naizelako eta hiritarren lana delako erabakitzea, ez nirea. Horrek ez du esan nahi iritzirik ez dudarik, distantzia hartzea lehenesten dudala baizik. Alabaina, kazetari oro ez da sinesmen horretakoa. Batzuk argi eta garbi busti eta engaiatzen dira, inor engainatu gabe, eta euren aldarrikapenak euren kazetaritza lana baldintzatu arren, zilegi zait. Enbusteroak besteak dira, itxura eta forma guztiak gordez, kausa jakinen alde sator-lanean ari direnak.

Zenbateraino da egia medioek populazioa nahierara darabiltelako ustea?

Iritzi publikoa oso eraikuntza konplexua den heinean, erabateko gezurra da. Medioak oso alderdikoiak badira, konbentzitu parrokia bat baizik ez daukate, eta ezin dute populazioaren izaera aldatu. Iritzi publikoa benetan zizelkatzen dutenak gertaerak eta ele politikoaren jabeak dira. Adibidez, urteak dira egunkarietan estatuen zorrari buruz mintzo garelako, aspalditik dago egoeraren diagnostika borobilduta, baina gertaeraren larritasunak baizik ez du denen kezka bihurtu. Prentsak horri buruz idaztea ez da aski izan arduradun politikoak aktibatzeke, eltzearren gainezkatzeak soilik inposatu die gaia. Beste

Lubakia du bulegoa. Telebista, ordenagailu eta dossier meten gibelean, apenas ageri den bera. Hizketan hasi arte. Parisen gutxietsia den azentu kantariak salatzen du bere kazetari izaera: odola hotz, pausoa motz eta begirada zorrotz.

exenplu bat: beti esaten da medioen gehien-goia Fronte Nazionalaren aurkakoa dela, baina ez dugu ekidin ildo politiko horren sus-traitzea eta, 2002ko hauteskunde presidentzialetan, Le Pen bigarren itzulira igarotzea. Horregatik diot medioen indarra oso erlatiboa dela. Izan ere, zabaltzen dutena denen begietara egia izatean datza medioen boterea. Alderdikoiak izanik euren boterea pitzatzen dute, eta alderdikoiak ez badira, oso pisu gutxi daukate iritzi publikoan.

Orduan, zergatik iruditzen zaigu botere politiko eta ekonomikoek medioen kontrola eskuratu nahi izaten dutela?

Kontrol hori benetan eskuratzen dute? Zein da esfera politiko eta ekonomikoari kalte egingo liokeelako medioek ezkutatu luke ten informazioa? Goiz ala berant, dena jakiten da, eta medioen kontrola oso nekeza da gure demokrazietan. Medio anitz dauden momentutik, botereak ezin ditu denak kontrolatu, eta bakarren bat menez balu ere, beti egongo da medio bat besteak isildu duena kontatzeko prest. Hori hala, isildu denak arrastoan sartu beharko du bere sinesgarritasunari eusteko. Erabateko kontrola ezinezkoa da. Egon daitezke limurtze jokoak, batzuetan hain nabarmenak izaki errealitate nahasi eta ustel baten sentsazioa eman dezaketena, baina funtsean ez da halakorik. Esaterako, asko hitz egin da orain urte batzuk Sarkozyren transgresioek eskaini zizkioten azal eta titular arranditsuei buruz, baina lehendakari izendatu dutenetik, prentsa oso gogorra izan da berarekin. Zergatik hainbesteko aldaketa bi-hiru urtean? Transgresioen aroa ez zelako zintzoa izan, esku-sartze nabarmena egon zelako. Dirudiena baino sinpleagoa da dena,

"Beti egongo da medio bat besteak isildu duena kontatzeko prest"

eta arrain gorrien memoria badugu ere, denborak edozeini jartzen dizkio oinak lurrean.

Zuk esana: “Politikan, sniper-ak daude, traizioak, konplotak, orotariko arriskuak. Irrazionala atzematen da, bakardadea, drama. Politikak tragediarako ematen du”.

Raymond Aron kazetari eta politologo frantsesak, Giscard d’Estaing lehendakari gazte aukeratu berriari buruz zioen: “Ez daki poli-

tika tragikoa dela”. Politika arazo arantzatsuen kudeaketa da, zailtasun eta traba metaketa izugarri bat, testuinguru beltzetan egin beharreko hautu korapilatsuak... Oso egun zoriontsu gutxi dago politikan. Historia bera ere tragedia politikoz osatzen da, oso garai bare eta patxadatsu gutxi dago, ez dago maletak lurrean pausatu eta “gaur jai!” pentsatu dezakezun unerik. Zorigaitzeko jarduna da. Ez zuen alperrik esan, 1936an, Fronte Popularrereko diputatu batek, “azkenean,

EINSTEIN vs. BOHR

MUNDUA ULERTZEKO BI MODU

Albert Einsteinek ez zituen onartu mekanika kuantikoaren ondorio batzuk, baina oraindik ez da frogatu ondorio horiek faltsuak direnik. Niels Bohr-ek, aldiz, defendatu egin zituen, eta eztabaida luzeak izan zituzten. Bi genioen arteko eztabaidak ulertzeko liburu egokia da hau.

Zizpiak

QUANTUM EINSTEIN, BOHR eta errealitatearen izaeraren inguruko eztabaida handia.

Egilea:
Manjit Kumar

ELHUYAR
ed. Z. 108K

WWW.ELHUYAR.ORG/EDIZIOAK

Zelai handi, 3. Osinalde Industrialdea, 20170 Usurbil (Gipuzkoa) Tel.: 943 36 30 40 · www.elhuyar.org

Gipuzkoako Foru Aldundia

AZKEN HITZA

Prestigioa

“Kazetariak baino askoz indar handiagoa du ordezkatzeko duen medioak. Medio garrantzitsuetan ari zireno oso ospetsuak ziren kazetari andana ikusi dut euren kontura hasi eta askoz lan gutxiago egiten. ‘RTL-tik deitzen dizut 7:50etako elkarriketarako’ esan, eta ia edonork hartzen zaitu kontuan”.

zailtasunak hastera doaz!” Nonbait, bizitzaren metafora da politika, baina bizitzan egon zaitezke piszina ertz batean maite duzun jendearekin zorion uneak partekatzen. Politikan halako gutxi dago, herri batean boterea lortzeko modu bakarra zure komunitatean boterea lortzea baita, eta mundua konpontzen hasterako, lagunei egin behar diezu aurre. Boterearen etengabeko konkista da politika.

Boterearen etengabeko konkista horretan zer harreman dute politikari eta kazetariak?

Egon daiteke prentsa-buruen jardun intrusi- bo bat, ez baita txikia politikari bakoitzaren inguruan ehuntzen den komunikazio sarea. Hala ere, zure esku dago zure lan-esparrua nola eta zenbateraino defendatu. Ez gaitez- zen engaina, kalitatezko kazetaritza egin nahi baduzu, ate asko itxi behar dituzu, zure askatasuna zaindu, baina horrek ez du esan nahi komunikazio aparatuekin zubiak eraitsi behar dituzunik. Ni pausatu behar diren galdera guztiak pausatu ahal izateko egoera bermatzen saiatzen naiz.

Batzuetan, prentsa-buruei garbi esan behar zaie artifiziala dela galdera bat ez pausatzea, isiltasunak are oihartzun handiagoa ematen diola mututako itaun horri. Horregatik, ez dago tranparako tarte handirik. Gainera, zure lanean poza eta laguntasuna txertatzen badituzu, berehala egiten dizu sinesgarritasunak ihes, eta ezin duzu zure kapital behinena hain merke saldu. Alferrik da mikrofono aurrera norbait ekartzea hasi aurretik eskatutako dena eman badiozu. Lainoen koloreari buruz aritzeak ez du piperrik balio kazetariarentzat, baina ezta arduradun politikoarentzat ere. Fantasia asko dago kazetari eta politikarien arteko harremanen inguruan, baina bakoitzak egin behar du berea, ez dago besterik. Obligaziozko bizikidetzak da gurea, baina independentziazatik eraikia, ez menpekotasunetik.

“Nagoen tokira iristeko, ez dut sekula nire iraganik mozerrotu”

Egungo kazetaritzak gaurkotatasunarekin duen menpekotasunak ez al darama notizia ez dena ere lerro-buru bihurtzera?

Aktualitatea beti aldatu da azkar. Ez pentsa teknologien erruz gaudenik informazioz gainezka, azkartasunaren gurpilean zer-suma eta zer-gerta. Sentipen hori informazioen larritasunaren antsia baizik ez da. Albiste zenbaitek gure bizitzetan izugarritzko eragina dute. Basakeria ekologikoez, esaterako, gure bizimodu guztia jartzen dute kolokan, azken 150 urteetako industrializazio itsuari sekulako danbategoa ematen diete. Hori jasanezina zaigu. Fukushima sortzen digun ikarari gehitzen badiozu masako langabezia, Grezia aspirina bat bezala desegiten ari dela... Trenputxartze orokor bat sortzen da. Saturatuta gaude, baina ez gaitu informazio kopuruak saturatzen, albiste batzuen jasanezintasun graduak baizik. Gai horri dagokionez, 1930eko hamarkadako indarkeria giroa bizi izan zutenek gure antzeko sentipenak biziko zituzten, nahiz eta informazioa hedatzeko bideak bestelakoak izan. Guk bezala, ihes egiteko gogoa izango zuten, egunkaririk ez zabaltzekoa, irratirik ez piztekoa, dena haizea hartzera bidaltzekoa. Krisi egoerak beti dira latzak, higadura mentala dakarte, baina zoritxarrez, “popatik kazetariak!” oihu eginez ez duzu deus aldatzen.

Udaberri arabiarrek edo suminduen mugimenduak ez dute ezer aldatu?

Ekintza politiko desberdinen bilaketa etengabea da, ez da gure garaiaren ikur, eta nahi ala ez, bilaketa hori boterearen delegazioarekin amaitzen da beti, ez dugulako oraindik sistema hoberik kausitu. Suminduen mugimendua arras interesgarria da, sustrai ulerterraza du, baina ez antolatzeko borondate horren baitan gehien antolatzen den herrialdeko hauteskundeetan PP-k inoiz lortu duen gehiengo osoena erdietsi du Espainian. Hala, suminduen mugimenduak demokraziaren oinarria-

ren funtsa aldatu du? Bistan da ezetz. Udaberri arabiarrarena desberdina da guztiz, baina zer gertatu da? Askatasun indibidualak aldarrikatzen dituzten gizarteak gailendu dira, baina aldarrikapen horiekiko dudako koherentzia dutenei eman diete boterea. Beraz, hor ere funtsezko aldaketa gutxi. Demokrazien historian aski ohikoa da ordezkari-tza politikoa eskasa kontsideratu eta momentuko orijinaltasunak ezaugarritutako mugimenduak sortzea, baina demokrazia zuzenaren fantasia ezin plantan ezarriz gabiltzanez, beti norbaiten esku uzten dugu boterea, ez baitugu arazoak konpontzeko beste modurik atzematen.

Mendebaldeak ere ez du bere krisia konpontzeko modurik atzematen.

Mendebaldeak bizimodu bat asmatu du, gaitxotasunaren aurkako eta zahar-sarien elkartasun funtsetan oinarritutako antolaketa soziala, bizi-baldintzen hobetzeko perspektiba etengabe bat, eta 1970eko hamarkadako petrolio krisietatik hona, herrialde guztiek zeuzkaten eta ez zeuzkaten aberastasunak ustiari dituzte bizi estandarte horri eusteko. Heldu behar zena heldu da, alta, eta finantziario bidea agortu denean, kale-itsu batean

“Kalitatezko kazetaritza egin nahi baduzu, ate asko itxi behar dituzu”

sartu eta itzulia nola hartu asmatu ezinik gabiltza. Bestela esanda, Mendebaldeak jende jakintsu anitz formatu du aurrerapen soziala zehazteko, baina gaur da eguna gure jakintzak ekoitzi dezakeena finantzatzeko aski aberastasan ez duguna. Hori nola konpontzen den? Auskalo.

Ederra panorama hurrengo maiatzeko Frantziako hauteskunde presidentzialerako.

Kanpaina zatarra izango da, zaila, latza, gogorra. Harrituko nintzateke promes handien kanpaina izatea. Kudeatu beharreko krisi gehiegi dago: finantzarioak, ekologikoak, diplomatikoak... Tempo historikoetan, garai baketsu eta gatazkatsuak daude, baina oraingoa, lurrikararen epizentroa da. Hori gutxi ez eta politikari eta herritarren arteko elkarrizketa ez da sana. Zergatik ez zaio boterea ematen promesik egiten ez duenari, bete gabeko promesek etsipena eragiten badute? Errealismo politikoa izan daitekeenaren gaineko ikuspegi falta itzela daukagu. Hortaz jakitun, politikariek boterearen inguruko pedagogia egiten dute, ez zailtasunei buruzkoa. ■

**ZALANTZARIK
GABE
KULTURA**

2012

www.elkar.com

elkar